Број 201. У Новом Саду, у петак 18. септембра (1. октобра 1909. Година XLIV.

»Застава« излази сваки дан двапута, а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 петуре.

ЗАСТАВА

(Јутарњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За сахране излази се 12 пот од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г. Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини јутарњи бројеви стају 2 петуре.

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Шта је ново?

CXLVI.

Како ће испасти пресуда?! Ова је реч свима у устима. Али ни од куд одговора. Свуда је потпуна неизвесност. За сад се још не зна, ни кад ће бити пресуда проглашена.

Ништа се не зна. Зна се само то, да је председник хтео да прогласи пресуду прошлог уторника, али одједном чека.

Неко је јуче рекао: — Као да тече неко велико саветовање и то не у Загребу.

Други је причао једну причу. Каже: Бивало је, да је Наполеон Бонапарта тражио од немачких државица, да му се прикључе. А оне нису смеле да кажу: да, а нису смеле да кажу: не! Било је уочи битке и Наполеон је журио. Тада су се досетиле те мале државице и јавиле: Долази наш посланик са одговором. Пре је дуго требало, да стигне посланик, јер није било железница. А док је посланик стигао, битка је била свршена.

Сваки је посланик имао у десној постави своје хаљине увијено једно писмо владарево, да се прикључује Наполеону А у левој постави имао је друго писмо, да му се не може прикључити. Кад је посланик стигао на место, ако је Наполеон добио битку, предао му је једно писмо, а ако је Наполеон изгубио битку, предао му је друго, оно друго писмо. (А оба су, разуме се, била писана пре битке).

— Па шта ви хоћете с том причом? — питао сам приповедача.

— Нећу много! — каже он. Ово, што ја хоћу да кажем нема ни сличности с тим. Ја само мислим, не тврдим, али мислим, да су може бити састављене две пресуде. Па ко зна, од чега још зависи, која ће се прочитати

Сви смо се смејали. Види се на какве мисли доводи људе ова несигурност.

* * *

Много је 8 на једнога. А у загребачкој парници пустили су на сваког сведока, кога су довели оптужени, 8 сведока, које је довео државни тужилац.

Државни тужилац је извео против оптужених 699 сведока. Неки су дошли лично; неки су преслушани код истражног суда, па прочитали њихове исказе у судници.

Против тих 699 сведока тражили су браниоци, да се преслушају 824 сведока, који ће сведочити у корист оптужених. Но суд је решио, да се преслушају само 77 сведока. Тако је дошло 8 на једнога.

Но то није све. Оптуженицима и њиховим браниоцима није било дозвољено, да слободно испитују сведоке и да их хватају у лажи Они су питали, али је председник казао, да сведоци не морају да одговоре на та питања. Нарочито је председник заклањао Настића од питања

Но и то није све! Председник је у 214 случаја одувео реч браниоцима и оптуженицима када су хтели да говоре у одбрану а против оптужбе.

Због свега тога поднели су браниоци и оптуженици 2.255 ништавних жалби на виши суд.

2.255 ништавних жалби. А ако је једна основана, мора се пресуда укинути.

Ја на то све кажем само ово: Дајте ми да тако поступам, као што је поступао председник Тарабокија и сенат, па ћу доказати, непобитно доказати, да је краљ Петар доиста знао о завери и помагао заверу, која се спремала да га стера са престола. (Ова глупост излази из Настићеве сведоџбе.) И ја бих вам доказао и осудио бих човека без ногу, да је био на месецу да краде ватре. И доказао бих и осудио бих мушкарца, да је злонамерно — пометнуо.

Ох, шта би се све могло доказати и ко би се све могао осудити, само кад би човек поступао онако, као што је поступао Тарабокија.

Поред свега онога, што је радио, врло је мало постигао; његов државни тужилац није могао да докаже ништа. Из тога се најбоље види, колико су невини оптуженици.

Политичка криза у Угарској

Иако је угарски сабор одгодио своје седнице само до 22 септембра (5. октобра), те је тако било опће уверење, да ће до тога времена краљ одлучити ма у коме правцу, данас стижу гласови, да садања криза, која се отегла у недоглед, неће се још скоро решити. Сва нагађања, да ће краљ одлучити у овом или оном правцу, прерана су, јер ће тек сада поново отпочети преговори. — Данас је угарски министар-председник Векерле био код краља. Шта је том приликом доконано, не зна се још тачно. Гласови из Беча јављају, да је краљ уважио оставку Векерлове владе. Али док једни говоре, да је краљ поверио поново Векерловој влади, да отправља државне послове, док се не образује нова влада, други тврде, да ће садањи министри коначно ићи, а државне послове ће отправљати државни тајници. Министар-председник Векерле је још, када је прошли пут био код краља, предложио му, да саслуша Фрању Кошута, као вођу саборске већине, гледе решења кризе. Фрања Кошут ће ових дана и ићи краљу, по некима сутра а по некима у недељу но из Беча јављају, да је Векерле данас предложио краљу, да саслуша и друге политичаре Исто тако јављају из Беча, да Векерле можда неће посредовати између краља и мађарских политичара, него ће краљ именовати свога човека (homo regius), који ће водити преговоре са мађарским политичарима.

Што се тиче пак самога решења кризе, пред краљем данас леже два предлога: Векерлов и Кошутов Шта је у тим предлозима, не зна се. За који ће се краљ одлучити и уопће хоће ли који од та два предлога усвојити, кажу то ће се одлучити тек после Кошутове аудијенције. Векерлов је предлог повољнији краљу, али Векерле нема већине у угарском сабору и ако он са својима образује владу, морали би се расписивати нови избори, а ко зна ко ће ови испасти. Кошут има већину у сабору, али на неке тачке у његовом предлогу у Бечу неће да пристану. У независњачкој се странци ипак по мало надају, да ће можда доћи до споразума са владарем, али на то су изгледи врло слаби.

Најновији гласови из Беча јављају, да неће доћи на владу ни Кошут, ни Векерле, него ће се влада поверити онима, који Бечу дају све, а не траже ништа. То би били људи из старе Тисине гарде. Под таком владом искључила би се сва питања, која су данас на површини, а спровела би се само изборна реформа. Створио би се нов изборни закон, по њему би се обавили саборски избори и онда би се Беч погађао с оном странком, која узима већину у том сабору. То би било све лепо, само ти бечки гласови не кажу, на који би начин та нова влада створила нови изборни закон. Са данашњим сабором мучно би ишло, а без сабора — нема закона. Успровађа ли пак та влада нове изборе по старом закону, не да ће тешко доћи до већине, но тешко да ће у иоле већем броју њене пристаолице ући у сабор.

Оружање Италије

Како из Рима јављају, војни план Италије, који је израдио талијански војни министар у договору са одбором талијанског сабора у велико се извађа. По њему се Италија врло брзо наоружава и повећава број својих војника. Образовано је већ пет нових коњичких пукова, те Италија има сада 29 коњичких пукова са по шест ескадрона. Тиме је и војни буџет Италије повећан са 11 милиона круна. Но Италија тражи и велике кредите за појачање границе своје према Аустроугарској и појачање пограничних гарнизона. Нови размештај целе талијанске војске извршиће се за најкраће време. По новом закону о војној служби увешће се ове године у талијанске касарне 116 хиљада регрута, до чим је лане било само 75 хиљада. Ради се живо и на појачању талијанске артиљерије и на дизању нових утврђења. У Бечу врло мрко гледе на ово нагло оружање свог савезника нарочито на утврђењима и појачањима на талијанско аустроугарској граници. За то бечка војна управа и упорно тражи велике своте за појачање аустроугарске војске, артиљерије и марине. Судећи по овом, савезништво ово не изгледа најискреније, о чему се у осталом већ јавно говори.

Далматински сабор.

У седници далматинског покрајинског сабора од среде интерпелисао је др. Матровић, што је власт запленила у листу „Дубровнику“ више чланака, који су осуђивали загребачки великоиздајнички процес. Др. Митровић напао је оштро незаконит и насилан поступак судски као поступак војне власти. Намесник Нардели покушао је, да се извуче с тиме, што је рекао, да на ту интерпелацију неће да одговара, јер сабор далматински није позват, да критикује поступак судских власти у другим земљама. И још је потегао намесник да брани судске и државне власти од нападаја. После тога поднео је Кресић Павичић предлог потписан од српских, хрватских и талијанских странака. У њему се изриче огорчење сабора, што је загребачки државни тужилац у својој оптужби истакао да се у Хрватској, Славонији, Далмацији, Босни и Херцеговини радило на великој издаји, устанку и револуцији, и да се међу српским револуционарима и њиховим једномишљеницима у Далмацији и Дубровнику водила преписка. У томе предлогу се уједно истиче огорчење и протест далматиског сабора против прогањања Срба у Хрватској и и Славонији.

Борба са Арнаутима.

Најновије вести из Цараграда и Призрена јављају о новој већој победи Џавид пашиној над Арнаута. Џавид паша повлачећи се ка Призрену сукобио се са великим одељењем побуњених Арнаута, које су предводили пет арнаутских поглавица. Борба је била крвава и дуга. Џавид паша је на поглетку потиснуо Арнауте, разрушио им онда све куле и порушио им три села. Арнаути су у тој борби изгубили преко две стотине мртвих. И од Џавид пашине војске доста је и мртвих и рањених. Међу мртвима има и пет официра. Поговара се да ће над целом Албанијом и Старом Србијом бити проглашено опсадно стање.

Турци против Бугарске

Исмаил Хаки један од кандидата за турско министарство

спољних послова, написао је у полузваничном листу турске владе „Танину“ један оштар чланак, у коме је напао пустоловну политику бугарске владе у Мађедонији. Исмаил Хаки износи у том чланку да је бугарска влада послала у Мађедонију четрдесет четника, који су подељени у пет чета. У Софији је под председништом Генадијева решено, да отпочне четничка акција у Мађедонији. Тај оштар чланак, који је пун нападаја и против краља Фердинанда, завршава се овим речима: „У сваком случају Турска ће бити готова да заштити своја права према Бугарској. А кад жаоке пчела из бугарске кошнице буду једног дана досадиле, Турци ће се постарати да тај бугарски пчелињак униште“. Овај чланак „Танина“ начинио је дубок утисак у целој Бугарској.

Гоњења у Далмацији

На овогодишњој скупштини хрватске напредне странке у Дубровнику говорио је др. Вико Иљадица против загребачке „велико-издајничке“ парнице. Др Иљадица је предложио скупштини и једну одлуку, којом се против те парнице протестује и изјављују топле симпатије за гоњење Срба. Ту одлуку је скупштина и прихватила. Сада јављају, да су власти у Шибенику предузеле истрагу противу др. Иљадице због оног његовог говора и због оне одлуке. Већ су позвани и сведоци који ће утврдити „кривицу“ др. Иљадице иако др. Иљадица није рекао ништа друго до оно што сваки поштен човек мисли и осећа.

„Караџић“ дружина ђака српске учитељске школе у Пакрацу.

Седница дружине „Караџић“ одржане дне 3 (16.) септембра 1909. овако се конституисала за председника: Петар Зрнић IVр. за подпредседника Никола Параносић III. р. за тајника: Светозар Стојаковић III. р. за благајника: Богдан Јојић II. р. за књижничара: Миливој Станић III. р. за читаоничара: Милан Радаковић I. р.

Продаја великог поседа кнеза Шаумбург Липе.

Ово добро се протеже у вировитичкој жупанији под именем „Вировитица“ и има 70.000 јутара. Земље су у равној Подравини, добро култивиране, а има велик део шума Кр. земаљска влада у Загребу бави се мишљу, да купи ово добро и то тако, да притекне у помоћ имовна општина бродска, која би могла преузети шуме. Заступник Шаумбург-Липеов је неки кнез Вреде, за кога се држи, да је он само фирма неког шпекулативног подузећа. Он је иставио цену овог имања на 42 милиона круна А проносе вести, да је ово имање нуђено великом трговцу Гутману за 35 милиона, и да се ради о неком ћару на рачун земаљске владе и имовне општине бродске. Бан Раух убрзава ову купњу и продају.

Нове српске земљорадничке задруге.

Основане су, од суда потврђене и у званичном листу обнародоване, те су и рад отпочеле Српске Земљорадничке Задруге: У Фердину (торонталска жупанија) У управном одбору су: Миша Лалић, уједно председник задруге; Милан Думитров, уједно заменик председника, те Жива Радонић, Тома Лалић и Ђока Лалић Пословођа је Влада Лалић У Хомољици (торонталска жупанија) У управном одбору су: Жива Ђурин, уједно председник задруге; Никола Познан, уједно заменик председника, те Васа Лемаић, Влада Бабић и Жика Познан. пословођа је Никола Стојаков. У Ульми (тамишка жупанија) У управном одбору су: Аца Ранисављев, уједно председник задруге; Миша Милићев, уједно заменик председника, те Љуба Милићев, Тоша Комнеков и Стеја Живоинов Пословођа је Љубомир Петровић.

Када где почиње жетва

Она на нашој земљи готово никад не престаје, — жње се у свако доба године. То долази отуда, што ни климатни годишња времена нису на свима местима наше земље онаква иста, каква су код нас Те климатске разлике најбоље показује овај преглед: У јануару жњу земљорадници у Аустралији и на Ново селандским острвима, у Аргентини и у Чиле у. У фебруару почиње жетва у Индији и горњем Египту (Мисиру) У марту долази на ред Доњи Египат, где жетва често залази чак и у април, а онда се жње и на Кипру, Куби, у Сирији, Персији, Малој Азији и Мехику. У мају долази на ред Алжир, Средња Азија, Кина Јапан, Мароко, Арабија и северо — америчке државе Флорида и Тексас Нарочито је велики жетвени круг месеца јуна и обухвата Балканско Полуострво (Србију, Румунију, Бугарску, Турску и Грчку), Угарску, јужну Русију, Италију, Шпанију и Португалију, јужну Француску и северо — америчке државе Калифорнију, Лујзиану, Тенесу, Виргинију, Орегон, Алабану, Мисисипу, Георгију, Ута, северну и јужну Каролину, Калорадо и Мисуру У јулу је жетва у Аустрији, Немачкој, Швајцарској, северној Француској, јужној Енглеској, Пољској, западној Русији, и источним државама северно — америчке уније. У северњијим пак од сједињених америчких држава почиње жетва у августу а и товремено се оре жетелачке песме и у Холандији и Белгији, северној Енглеској, Данској и средњој Русији. У септембру затим долазе Русија, Шведска и Норвешка а почиње жетва и у Шотској где залази чак и у другу половину октобра. У новембру почиње жетва у Перу и јужној Африци (Трансвалу) а у децембру у Стражњој Индији, Бирми и Новом Јужном Велсу.

Знаци жалости

Тек од нек лико столећа служи црна боја за знак жалости. Пре тога и друге боје престављале су жалост. На истоку код Кинеза и данас означава жалост жута боја, у Сиаму бела, код Турака плава и љубичаста боја. Египћани су у старо доба облачили одело сиве боје, кад је умро ко од ближњих. Свака боја има неко нарочито значење. Жута боја потсећа на распад тела после смрти; сива боја опомиње на прах из кога је човек постао; љубичаста боја означава наду на вечност, а бела боја преставља бесмртност. Осим разних обреда и боја били су и други знаци, којима се показивала жалост. Тако је Орест на гробу свога оца одрезао косу. Овај стари источни обичај одржава се још и данас у многим крајевима. Римљани су против пуштали косу и браду у знак жалости. Јевреји су чупали косу и браду и посипали се пепелом, као што чине и данас пољски Јевреји Код Римљана је жалост трајала десет месеци. За то време човек удовац се није смео женити. Децу испод три године нису жалили Одраслију децу жалили су по онолико месеци колико је умрли имао година При смрти славних људи, или при каквој народној несрећи сенат је одређивао општу жалост. Тако је проглашен у општу жалост од тридесет дана и губитак рата код Канеја.

Остаци из каменог доба.

Близу Перјамоша нашли су на ствари из прастарог доба При ископавању нађени су многи испечени слојеви глине, који се пружају дугим редом под земљом. По одређеним кутовима испоставља се да су тамо били станови некадањих људи, који су живели у такозваном каменом добу. Нађени су цревови, много костију, међу њима јеленских, затим судови скоро читави. Важно место ископавања чини нађено огњиште, око којег има људских костију.

Време.

Према телеграфском извештају од 17. септембра, може се очекивати благо, на много места киша.

Брзојави „Застави“.

Стигли 17 септембра.

Пресуда у парници велике издаје.

Загреб. Пресуда ће бити у суботу проглашена

Одговорни уредник
Константин Брадваровић

Трговина.

Будимпешта, 17 септембра 1909. год.
(Брзојавни извештај).

Готова роба.

Раж прве каквоће 19 к. 25 п. до 19 к. 50 п.
Раж средње каквоће 19 к. 05 п. до 19 к 15 п.
Јечам за храну 14 к. 40 п. до 15 к. 05 пот.
Јечам за кување пива — к. — п. до к. — п —
Зоб прве каквоће 15 к. 20 п до 15 к. 50 п

На знање!

Част ми је поштованом грађанству града Карловаца и околине до знања ставити, да ћу од 15. септембра п. н. о. г. почети на млину (ветрењачи) налазећем се на Банстолу млети:

Жито за 6 кила од 100 кг
Кукуруз „ 8 „ „ 100 „

С поштовањем
Марко Бурна
1175 10—10 Ср. Карловци.

Цурење, печење и све болести мехура лечи **Gonotol** (признанице). Исти се једе, нема шприцања. 3 лончића за 12 круна шаље дискретно лекарна САЛВАТОР, Рума Славонија. 623 75—100

КУПУСНОГ СЕМЕНА

за који гарантујем, да је овогодишњи, продајем по умереним дневним ценама

Добити се може код
ЈОЦЕ ДРАГОШЕВИЋА
1327 2 3 у Великом Бечкереку
Szentmiklós utcza.

1. Врсте нова бурад

по врло умереној цени се продају.
1269 2—9
Имре Вахтл, бачвар,
Нови Сад, Петефијева ул. бр 8.

Папучарска радионица Јиге Латинчића

у Новом Саду

потребује 5 добрих радника и 1 за мали посао. Плата по способности а посао сталан. Уједно треба и једног шегрта из боље куће. Ступити могу одмах.
1371 2—4

ЗА моју шпецерајску и кратке робе трговину потребујем

2 ПОМОЋНИКА

једног старијег и једног млађег, који говоре мађарски, немачки и румунски, такођер потребујем и два ШЕГРТА из добре куће. Ступање одмах.

Љубомир Стефановић
1331 4—12 у Вршцу.

ИЗДАЈЕМ ПОД ЗАКУП
на више година

60 јутара добре оранице

у више парцела — Продајем такођер

140 комада оваца

здравих за домазлук.

Ко жели ма које од ово двоје узети, нека се обрати на

Тошу Рајковића
1264 3 3 у Нештину.

Издавање земље под закуп!

Од 1. новембра о г. п. р. издајем на шест година у закуп

САЛАШ

од 120 ланаца земље,

где су 30 ланаца сенокоса са магазином, катарком, великим шталама

И КУЋОМ.

Салаш и земља је удаљена од алибунарске жељезничке станице 1 километар. У близини одатле могу се добити још 400 ланаца у закуп. Услови и остала извешћа код

Пере Милорадовића,
1365 2—3 Панчево

Српска Задруга за међусобно помагање и штедњу

у Новом Саду

тражи **деловођу** (Bureauchéf.)

Осим српског захтева се потпуно знање немачког и мађарског језика у писму и речи.

Првенство имају они, који су у већим новчаним заводима деловали.

Молиоци треба да означе и своје захтеве.

Понуде управљају се на председништво.

Петар Попадић
1388 1—2 председник

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.